

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до організації самостійної роботи,
проведення практичних занять
із навчальної дисципліни

**«НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ
В МЕНЕДЖМЕНТІ ОРГАНІЗАЦІЙ»**

*(для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
всіх форм навчання спеціальності 073 – Менеджмент)*

Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2021

Методичні рекомендації до організації самостійної роботи, проведення практичних занять із навчальної дисципліни «Наукові дослідження в менеджменті організацій» (для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти всіх форм навчання спеціальності 073 – Менеджмент) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. : М. М. Новікова, А. Б. Швед. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. – 17 с.

Укладачі: д-р екон. наук, проф. М. М. Новікова,
ст. викл. А. Б. Швед

Рецензент

Н. О. Кондратенко, доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту і адміністрування Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

*Рекомендовано кафедрою менеджменту і публічного адміністрування,
протокол № 1 від 31 серпня 2021 р.*

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1 Мета, предмет і завдання дисципліни.....	5
2 Порядок проведення практичних занять.....	7
3 Організація самостійної роботи студентів.....	11
Список рекомендованої літератури.....	16

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Наукові дослідження в менеджменті організацій» викладається студентам, які навчаються за другим (магістерським) рівнем вищої освіти, за спеціальністю 073 – Менеджмент і має на меті формування професійних компетентностей з методології, теорії методу і процесу, методичного забезпечення науково-дослідної діяльності на другому рівні вищої освіти (магістерському).

Предметом вивчення є система загальних принципів і підходів наукового дослідження, методи, технології дослідження, що пов'язані з науковою та практичною професійною діяльністю в менеджменті організацій.

Успішність наукової діяльності неможлива без знання її методології, теорії, технології, методів та організації. Сучасний фахівець повинен мати не тільки глибоку професійну підготовку, а й певний обсяг знань у галузі наукових досліджень, що передбачає засвоєння методологічних засад наукової праці, вміння збирати і опрацьовувати інформацію, розробляти програми наукових досліджень, аналізувати одержані результати та оформляти їх у вигляді наукового звіту.

Поряд із практичними вміннями здійснювати наукове дослідження, необхідною умовою ефективною та успішною наукової діяльності є готовність особистості до науково-дослідної роботи, її пошукова активність, продуктивна дослідницька поведінка, стійке прагнення до творчого наукового пошуку та комплекс індивідуально-психологічних і характерологічних особливостей, що забезпечить високу ефективність її професійного функціонування.

1 МЕТА, ПРЕДМЕТ І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання навчальної дисципліни «Наукові дослідження в менеджменті організацій» є формування розуміння сучасних напрямів здійснення наукових досліджень; опанування методології, методів та логіки наукових досліджень; набуття навичок наукової організації досліджень; формування навичок та прийомів щодо пошуку інформаційних джерел та роботи з ними; набуття вмінь узагальнення результатів дослідження; опанування вимог та стандартів щодо оформлення результатів наукового дослідження.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни «Наукові дослідження в менеджменті організацій» є теоретична підготовка магістрів з таких фахових компетентностей: розуміння сутності понять і категорій методології наукових досліджень; здатність організації процесу наукового дослідження, вибору об'єктів наукового дослідження, застосування теоретичних та емпіричних методів наукового дослідження; здатність вибирати та використовувати методики наукового дослідження, розуміти їх зміст; здатність планувати науково-дослідну роботу, оформляти її результати, впроваджувати їх в практичну діяльність організацій; здатність генерувати наукові гіпотези; вміння володіти традиційними та сучасними інноваційними методами проведення наукових досліджень і визначити економічну та/або соціальну ефективності впровадження результатів наукових досліджень.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

а) знати:

- предмет, завдання і зміст дисципліни;
- теоретичні основи предмету методології наукових досліджень, його значення в науковій діяльності;
- специфіку наукового дослідження та вимоги щодо його проведення;
- функції наукового дослідження та засоби перевірки наукових теорій;

б) вміти:

- вибирати об'єкти та методи наукового дослідження;
- проводити пошук і аналіз різноманітних джерел інформації;

- проводити наукові дослідження щодо систем і процесів менеджменту;
- застосовувати сучасні методики та методичні підходи у наукових дослідженнях;
- планувати і організовувати наукові експерименти і формувати та обробку опитувальних анкет;
- використовувати автоматизовані систем обробки інформації у наукових дослідженнях;
- складати звіти про науково-дослідну роботу, написання наукових статей, тез доповідей;

в) мати компетентності:

- володіння навичками організування власного процесу наукового дослідження;
- здатність застосовувати теоретичні та емпіричні методи дослідження;
- здійснювати практичне впровадження результатів наукових досліджень;
- оцінювати економічну ефективність наукових досліджень.

2 ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль 1 Методологічні основи наукових досліджень в менеджменті організацій

Тема 1 Методологія: сутність, зміст, поняття

В ході семінару студенти під керівництвом викладача обговорюють наступні питання:

1. Діяльність людини: пізнавальна (гносеологічна), аксіологічна, праксіологічна.
2. Наука як результат і особливий вид пізнавальної діяльності людини.
3. Логічний аналіз об'єкта, суб'єкта і предмета методології наукового дослідження.
4. Зміст, структура і значення дисципліни «Наукові дослідження в менеджменті організацій» для підготовки магістрів за спеціальністю 073 «Менеджмент».

Обсяг заняття в аудиторних годинах – 1 год (денна форма навчання); 0,5 год (заочна форма навчання).

Тема 2 Методологія наукових досліджень

В ході семінару студенти під керівництвом викладача обговорюють наступні питання:

1. Поняття методології наукових досліджень.
2. Методологія теоретичних досліджень.
3. Методологія емпіричних досліджень.
4. Пізнавальні прийоми наукових досліджень.

Обсяг заняття в аудиторних годинах – 2 год (денна форма навчання); 1 год (заочна форма навчання).

Тема 3 Особливості методологічних основ наукових досліджень в менеджменті організацій

В ході семінару студенти під керівництвом викладача обговорюють наступні питання:

1. Менеджмент організацій – характеристика напрямку наукових досліджень.

2. Обґрунтування вибору методів наукових досліджень в менеджменті організацій.

3. Практичні аспекти використання методів наукових досліджень в менеджменті організацій.

Обсяг заняття в аудиторних годинах – 2 год (денна форма навчання); 1 год (заочна форма навчання).

Змістовий модуль 2 Концептуальні основи генерування нових ідей і їх реалізація

Тема 4 Концептуальні основи наукового дослідження

В ході семінару студенти під керівництвом викладача обговорюють наступні питання:

1. Поняття та зміст наукової концепції.

2. Етапи наукового дослідження проблеми.

3. Реалізація наукової концепції в менеджменті організацій.

Обсяг заняття в аудиторних годинах – 2 год (денна форма навчання); 1 год (заочна форма навчання).

Тема 5 Інформаційно-аналітичне забезпечення пошуку нових ідей в менеджменті організацій

В ході семінару студенти під керівництвом викладача обговорюють наступні питання:

1. Пошук, збір і обробка інформації для інноваційного вирішення існуючих проблем в менеджменті організацій.

2. Технологія аналітичної обробки інформації.

3. Генерування нових ідей.

Обсяг заняття в аудиторних годинах – 2 год (денна форма навчання);
1 год (заочна форма навчання).

Тема 6 Формування концепції кваліфікаційної роботи

В ході семінару студенти під керівництвом викладача обговорюють наступні питання:

1. Структура концепції кваліфікаційної роботи.

2. Методичні основи обґрунтування ідеї кваліфікаційної роботи.

3. Проектування ефективної системи управління організацією

Обсяг заняття в аудиторних годинах – 2 год (денна форма навчання);
1 год (заочна форма навчання).

Змістовий модуль 3 Практична реалізація нових (креативних) ідей в менеджменті організацій

Тема 7 Реалізація процесу наукового дослідження

В ході семінару студенти під керівництвом викладача обговорюють наступні питання:

1. Обґрунтування наукової проблеми.

2. Формулювання та обґрунтування наукових гіпотез в менеджменті організацій.

3. Шляхи вирішення наукової проблеми.

Обсяг заняття в аудиторних годинах – 2 год (денна форма навчання);
1 год (заочна форма навчання).

Тема 8 Оприлюднення результатів наукових досліджень та їх впровадження в практику управління організацією

В ході семінару студенти під керівництвом викладача обговорюють наступні питання:

1. Підготовка до публікації наукової статті.
2. Написання тез доповідей на наукові конференції.
3. Підготовка наукових звітів.
4. Оприлюднення та захист результатів кваліфікаційної роботи.

Обсяг заняття в аудиторних годинах – 2 год (денна форма навчання);
1 год (заочна форма навчання).

Тема 9 Організація роботи дослідників в процесі підготовки кваліфікаційної роботи

В ході семінару студенти під керівництвом викладача обговорюють наступні питання:

1. Вибір теми кваліфікаційної роботи.
2. Складання робочого плану.
3. Вивчення джерел інформації і складання їх огляду.
4. Самоперевірка відповідності змісту кваліфікаційної роботи її меті та завданням.

Обсяг заняття в аудиторних годинах – 2 год (денна форма навчання);
1 год (заочна форма навчання).

3 ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Ефективність професійної підготовки майбутніх фахівців полягає в діалектичній єдності процесу навчання і виховання, забезпеченні тісного взаємозв'язку професійного навчання з практикою. З цих позицій, особливої ролі набуває проблема теоретичного обґрунтування та експериментального апробування відповідних педагогічних технологій щодо організації самостійної роботи студентів.

Самостійна робота студентів виступає специфічним видом діяльності навчання, згідно з яким заплановані завдання виконуються студентами під методичним керівництвом викладача, але без його особистої участі.

Головною метою самостійної роботи студента є засвоєння навчальної програми шляхом закріплення, поглиблення та систематизації набутих теоретичних знань та набуття навичок роботи з навчальною і науково-методичною літературою, вміння вільно орієнтуватись в інформаційному просторі.

Не зважаючи на те, що формування значної кількості компетенцій з навчальної дисципліни «HR-менеджмент» здійснюється під час аудиторних занять, ряд компетенцій набувається студентами у ході виконання самостійної роботи.

Самостійна робота включає різні аспекти діяльності: це і підготовка до лекцій, семінарських та лабораторних занять тощо. Готуючись до лекції, студент повинен повторити попередній матеріал, а також самостійно опрацювати той, який не був розглянутий раніше. Підготовка та написання доповідей виступає важливою формою самостійної роботи студентів. Працюючи над доповіддю, студент повинен проявити власну ініціативу та самостійність при виборі літературних та наукових джерел, проведенні спостережень та інших методів дослідження, у складанні плану реферату (доповіді) та їх оформлення. Це необхідно не тільки для вміння самостійно працювати з науковими джерелами, а й для розвитку психологічної культури та мовлення студентської молоді. Перед

виконанням самостійної роботи студент повинен опрацювати матеріал лекції.

Для виконання самостійної роботи студенти забезпечуються такими навчально-методичними засобами, необхідними для вивчення навчальної дисципліни:

- робочою програмою дисципліни, яка розроблена на підставі нормативної програми Міністерства освіти і науки України;

- конспектом лекцій з навчальної дисципліни; методичними рекомендаціями для виконання практичних завдань з дисципліни для вирішення задач та при розробці конкретних реальних ситуацій;

- опорно-логічним конспектом лекцій, який надається викладачем у вигляді мультимедійних лекцій, які розміщені на сайті дистанційного навчання ХНУМГ ім. О. М. Бекетова.

Для самостійного опрацювання студентам також рекомендується спеціальна література, періодичні видання, а також посилання на інформаційні джерела мережі Інтернет.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студента, регламентується навчальним планом. Співвідношення обсягів аудиторних занять і самостійної роботи студентів визначається з урахуванням специфіки та змісту конкретної навчальної дисципліни, її місця, значення і дидактичної мети в реалізації освітньо-професійної програми, а також питомої ваги в навчальному процесі практичних, семінарських і лабораторних занять.

Самостійна робота студента може бути ефективною лише при наявності контролю з боку викладача. Основними формами контролю за самостійною роботою студентів є: поточний контроль знань, модульний контроль, семестровий, тестування аналіз індивідуальних та групових завдань, розв'язування задач, заслуховування реферативних виступів, обговорення конкретних проблем, визначених самостійною роботою. Особливе значення для здійснення контролю за виконанням студентами самостійної роботи мають консультації.

Навчальна дисципліна складається з 9 тем. Конкретні рекомендації з

вивчення кожної з них, перелік питань для самоконтролю, завдання, форми контролю і рекомендована література викладені у методичних рекомендаціях, при цьому не можна обмежуватись вивченням тільки наведених джерел.

Змістовий модуль 1 Методологічні основи наукових досліджень у менеджменті організацій

Тема 1 Методологія: сутність, зміст, поняття

Питання для самостійного вивчення:

1. Методологія класичної науки. Емпіризм та раціоналізм.
2. Методологія та принципи некласичної науки.
3. Еволюція методологічних поглядів та принципів у позитивізмі та неопозитивізмі.
4. Порівняльна характеристика класичної та некласичної науки.

Тема 2 Методологія наукових досліджень

Питання для самостійного вивчення:

1. Методологія дослідження: поняття, функції і структура.
2. Фундаментальна, або філософська, методологія.
3. Загальнонаукова та конкретно наукова методологія.
4. Методи і техніка дослідження.

Тема 3 Особливості методологічних основ наукових досліджень в менеджменті організацій

Питання для самостійного вивчення:

1. Вчення про наукову парадигму та наукові революції Т. Куна.
2. Критичний раціоналізм К. Поппера.
3. Методологічні погляди І. Локатоса.
4. Методологічний анархізм П. Фейєрабенда.

Змістовий модуль 2 Концептуальні основи генерування нових ідей і їх реалізація

Тема 4 Концептуальні основи наукового дослідження

Питання для самостійного вивчення:

1. Основні принципи наукового пізнання.
2. Ідеали наукового знання.
3. Основні ідеї та концепції принципу системності.
4. Синергетика: поняття, концепції, принципи та ідеї.

Тема 5 Інформаційно-аналітичне забезпечення пошуку нових ідей в менеджменті організацій

Питання для самостійного вивчення:

1. Роль інформації у наукових дослідженнях.
2. Класифікація наукових документів.
3. Принципи збору інформаційного матеріалу.

Тема 6 Формування концепції кваліфікаційної роботи

Питання для самостійного вивчення:

1. Кваліфікаційна робота: поняття та її підготовка.
2. Техніка та методологія написання наукового тексту.
3. Підготовка до захисту і захист кваліфікаційної роботи.

Змістовий модуль 3 Практична реалізація нових (креативних) ідей в менеджменті організацій

Тема 7 Реалізація процесу наукового дослідження

Питання для самостійного вивчення:

1. Формулювання теми наукового дослідження та визначення робочої гіпотези.

2. Визначення мети, завдань, об'єкта й предмета дослідження.
3. Виконання теоретичних і прикладних наукових досліджень.
4. Оформлення звіту про виконану науково-дослідну роботу.

Тема 8 Оприлюднення результатів наукових досліджень та їхня впровадження в практику управління організацією

Питання для самостійного вивчення:

1. Впровадження завершених науково-дослідних робіт.
2. Апробація наукових матеріалів.
3. Складання звітів про науково-дослідні роботи і публікація їх результатів

Тема 9 Організація роботи дослідників в процесі підготовки кваліфікаційної роботи

Питання для самостійного вивчення:

1. Сутність кваліфікаційної роботи та її структура.
2. Вимоги до кваліфікаційної роботи.
3. Загальний зміст кваліфікаційної роботи та вимоги до її оформлення.
4. Захист кваліфікаційної роботи.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андрос Е. И. Истина как проблема познания и мировоззрения / Е. И. Андрос. – Киев : Наукова думка, 1984. – 144 с.
2. Білуха М. Т. Методологія наукових досліджень : підручник / М. Т. Білуха. – Київ : АБУ, 2002. – 480 с.
3. Гриньова В. М. Державне регулювання економіки : підручник / В. М. Гриньова, М. М. Новікова. – Київ : Знання, 2008. – 398 с.
4. Грищенко І. М. Основи наукових досліджень : навч. посібник / І. М. Грищенко, О. М. Григоренко. – Київ : КНТЕУ, 2001. – 185 с.
5. Економічні дослідження (методологія, інструментарій, організація, апробація) / В. М. Геєць, А. А. Мазаракі, О. П. Корольчук, Ю. І. Кулагін ; за ред. А. А. Мазаракі. – Київ : Вид. КНТЕУ, 2010. – 280 с.
6. Єріна А. М. Методологія наукових досліджень : навч. посібник / А. М. Єріна, В. Б. Захожай, Д. Л. Єрін. – Київ : Центр навчальної літератури, 2004. – 212 с.
7. Клименюк О. В. Методологія та методи наукового дослідження : навч. посібник / О. В. Клименюк. – Київ : Міленіум, 2005. – 186 с.
8. Дудченко А. А. Основы научных исследований : учеб. пособие / А. А. Дудченко, Я. А. Дудченко, Т. А. Примак. – Киев : Знання, КОО, 2000. – 114 с.
9. Методологические вопросы науковедения / В. И. Оноприенко, Б. А. Малицкий, В. П. Соловьев и др. – Киев : Изд-во Укр-ИНТЕИ, 2001. – 332 с.
10. Мочерний С. В. Методологія економічного дослідження : монографія / С. В. Мочерний. – Львів : Світ, 2001. – 416 с.
11. Стеченко Д. М. Методологія наукових досліджень : підручник / Д. М. Стеченко, О. С. Чмир. – Київ : Знання, 2007. – 317 с.

Виробничо-практичне видання

Методичні рекомендації
до організації самостійної роботи, проведення практичних занять
із навчальної дисципліни

НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ

В

(для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти всіх форм
навчання спеціальності 073 – Менеджмент)

Н

Е

Д

Ж

Укладачі: **НОВІКОВА** Марина Миколаївна,
ШВЕД Аліна Борисівна

Н

Т

І

О

Відповідальний за випуск *М. К. Гнатенко*
За авторською редакцією

Комп'ютерне верстання *О. Г. Ткаченко*

Н

І

План 2021, поз. 353 М

З

А

Підп. до друку 26.11.2021. Формат 60 × 84/16.
Електронне видання. Ум. друк. арк. 1.

И

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002.

Електронна адреса: office@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК № 5328 від 11.04.2017.